

Abderrahmane Sissako

Skønt han endnu ikke har lavet en spillefilm i normal biograflængde, er mauretaneren Abderrahmane Sissako det afrikanske kontinents mest lovende yngre filmtalent

To cyklister, hvis veje krydses med jævne mellemrum; en lille dreng der leger med en bold indtil den punkterer; en flok fugle på marken; en række mennesker der med begrænset held forsøger at ringe til omverdenen; en miserabel lokalradiostation; en portrætfotograf; en skrædder og en gruppe lade unge mænd - dét er hovedingredienserne i Abderrahmane Sissakos mesterlige *La vie sur terre* (1998). Nå jo, det bør vel også nævnes, at filmen udspiller sig over to døgn, der bragte verden på den anden ende: den 31. december 1999 og den 1. januar 2000.

I landsbyen Sokolo i Mali tager indbyggerne årtusindskiftet med en stoisk ro. Under en nådesløst bagende sol kan de på fransk radio lytte til opstemte rapporter om de tusindvis af feststemte mennesker, der har trodset snehelvedet for at fejre nytår ved Eiffeltårnet. Ellers passerer "begivenheden" i nærmest total ubemærkethed i Sokolo, der dårligt nok synes at være gået ind i det 20. århundrede. Her findes f.eks. ingen biler, ingen elektrisk strøm, og med moderne kommunikationsmidler står det skralt til: man kan kun ringe til og fra det lokale posthus, men det kræver både held og tålmodighed at opnå en telefonlinje, der fungerer.

I Sokolo har tiden en anden valeur. Vestlige iagttagere ville vel sige, at den står stille, men man kunne også argumentere for, at de gode Sokolo-borgere - i modsætning til f.eks. stressede europæere, der

lever i en stadigt mere virtuel verden - ved, hvad det vil sige at leve livet med fødderne solidt plantet på jorden. Under alle omstændigheder er der ingen, der forhaster sig, og ingen der arbejder hektisk end-sige målrettet med nogetsomhelst, end ikke den fra Paris tilrejsende instruktør, Abderrahmane Sissako selv, der er kommet for at lave en film om årtusindskiftet i faderens landsby, hvor der ikke er mange, som før har stiftet bekendtskab med de levende billeder.

La vie sur terre er med andre ord en slags halvdokumentarisk metafilm, hvor alle de medvirkende blot optræder som sig selv. Den er et bestillingsarbejde fra den fransk-tyske kulturkanal ARTE, som gav i alt ti yngre instruktører fra hele kloden frie hænder til at skildre årtusindskiftet, og Sissako valgte altså at rejse hjem til faderens landsby. Med sig tog han blot et lille filmhold og en stak af négritude-digteren Aimé Césaires bøger, men intet manuskript, da han ikke som udefrakommende ville trække sine egne holdninger ned over hovedet på landsbyens indbyggerne. I stedet lod han tilfældet og Sokolo, stedet og menneskene, "skrive" filmen for sig.

Filmene har adopteret landsbyens tilbage-længede rytme og særdeles uvestlige mangel på målrettethed. Her er ingen mål der skal nås, ingen gåder der skal løses, ingen personkonflikter, kort sagt: intet af det, der danner grundstammen i den

La vie sur terre

kanoniske vestlige fortælling. Når det aldrig bliver kedeligt, er det dels fordi Sissako og hans franske fotograf, Jacques Besse, skildrer dette miljø med umådeligt stor, men langtfra ukritisk ømhed, dels fordi ingredienserne bringes til at fungere nærmest som musikalske ledemotiver i en slags visuel sonate. Melodilinjen udgøres af den bevægelighed, der til stadighed udspiller sig inden for billedets ramme - cyklister, geder, æselryttere mm., som krydser lærredet af i horisontale og diagonale linjer. På den ene side fremstår disse bevægelser som var de koreograferet med den største ekvilibrisme, men der er på den anden side intet forceret over dem. Tværtimod har man indtryk af, at kameraet bare har opfanget det, som måtte komme forbi - hvilket rent faktisk er

tilfældet med den billedskønne Nana Baby, som kom med, simpelthen fordi hun på et tidspunkt kom cyklende ind i kameraets synsfelt.

La vie sur terre - der kun varer en time, men er Abderrahmane Sissakos til dato på alle måder største film - er ikke bare et betagende smukt stykke filmisk poesi, med musik af bl.a. Salif Keita og Anouar Brahem, men også en tankevækkende politisk meditation - illustreret ikke mindst ved de små vignetter fra Aimé Césaires forfatterskab, der akkompagnerer billederne - over forholdet mellem de tidligere kolonimagters overflodssamfund og et postkolonialt Afrika, som har vanskeligt ved at klare sig selv.

En afrikaner i Moskva. Abderrahmane

Sissako er født i Mauretania i 1961, men familien slog sig kort efter hans fødsel ned i Mali. Da han var blevet student, flyttede familien tilbage til Mauretania, til en kultur og et sprog, han ikke kendte. Eftersom han ikke kunne kommunikere verbalt med sine omgivelser, blev han meget visuelt orienteret, og han hævder selv, at det er på grund af dette sproglige "handicap", at han kom til at lave film.

Hans film tager som regel udgangspunkt i ham selv, og de blander for det meste dokumentar og fiktion i en særegen hybridform. Fælles for dem er tillige, at de indsætter deres historier i en videre politisk kontekst og tematiserer det postkoloniale Afrikas og afrikanernes position i det såkaldte "globale samfund".

I 1983-89 gik Sissako på filmskole i Moskva, og i den prisbelønnede sort-hvide kortfilm *Octobre* (1992) giver han et frysende billede af, hvordan det var at være afrikaner i Rusland. Sammenholdt med det solbeskinnede Sokolos varme menneskelige fællesskab synes Moskvas iskolde efterår - i såvel menneskelig som meteorologisk forstand - at befinde sig på en anden planet. Moskovitterne fremstilles som isolerede, ensomme og fremmedfjendske. De har mere til overs for deres hunde end for hinanden og kommer kun undtagelsesvist ud af deres respektive isolationslejligheder for at gøre en fælles indsats for at smide det mørkhudede afrikaniske fremmedelement Idrissa ud af deres ejendom.

Filmen, der ikke har nogen egentlig handling, tegner et grumt billede af det umulige forhold mellem Idrissa og en ung russisk kvinde, der måske elsker ham, måske blot finder ham eksotisk. Under alle omstændigheder er hun blevet gravid og overvejer abort, da forholdet alligevel synes dømt til at mislykkes.

Under sit ophold i Moskva mødte Sissako angoleneren Baribanga, der dengang var optændt af revolutionær kampgejst. I den overvejende dokumentariske *Rostov-Luanda* (1997) tager Sissako til Angola for at lede efter vennen og samtidig afprøve sine egne forhåbninger for det postkoloniale Afrika. Ejheller her rejste han ud med et færdigt manuskript, men alene med en skitse og en nysgerrig åbenhed i bagagen. Og undervejs på sin odysse gennem et borgerkrigshærgt og politisk ustabil Angola møder han en lang række mennesker, som alle fortæller beredvilligt om deres personlige tragedier og derved tvinger Sissako til at revurdere sine frihedsutopier. Kun Baribanga træffer han ikke i Angola - han plejer sin desillusion i det tidligere DDR.

Arabiske mænd. *Sabriya* (1997) er nok den af Sissakos film, der har mindst direkte relation til hans eget liv. Den er en poetisk meditation over den arabiske mandeverden, og den udspiller sig i en lille by i det sydlige Tunesiens ørkenlandskab. Her samles tilhullede mænd på den lokale kælderbær, hvor de spiller skak, ryger, drikker te og palmevin og reciterer digte for hinanden under de hvælvede lofter - som deres forfædre utvivlsomt har gjort det i hundredvis af år. Af kvinder er der intet spor, indtil et langbenet europæisk eksempel af slagsen, iført en meget kort slåom-nederdel, en dag gør sin entré i denne lukkede mandeverden. Unge Yussef kan ikke længere koncentrere sig om skakspillet, men lægger i stedet planer om at gifte sig med Sarra, som hun hedder, og drage med hende til Italien, hvor han vil åbne en palmevin-bar.

Sarra er mere realistisk - og derfor mere forbeholden - men i virkeligheden er Sissako ikke så optaget af forholdet mel-

lem Sarra og Yussef som af dets konsekvenser for forholdet mellem Yussef og vennen Saïd, som han bor sammen med. For hvad er det med disse arabiske mænd og deres maskuline fællesskaber? Sissako giver ingen firkantede svar, men man tænker sit, når man ser de to halvnøgne unge mænd massere og lægge mascara på hinanden... Og prisen for Yussefs affære med den kvindelige *alien* fra den moderne verden bliver, at han i filmens slutning sidder alene tilbage i en nu helt mennesketom kælderbar.

Som Sissakos øvrige film er *Sabriya* - der indgår i kortfilmserien *Africa Dreaming*, produceret af bl.a. ARTE og det sydafrikanske tv S.A.B.C. - et uhyre løst sammennittet visuelt-musikalsk digt, der afvikles i et nærmest meditativt tempo. Men den kan samtidig ses som en refleksion over forholdet ikke så meget mellem kvinder og mænd som mellem europæisk

modernitet og et statisk tredjeverdenssamfund.

Ifølge det mauretanske nyhedsbureau er Sissako i gang med optagelserne til en ny film, der har arbejdstitlen *Hérémakono*. Den skal handle om en ung mand, Abdellah, der forlader det Mali hvor han er vokset op, for at genfinde sin mor i Mauretania. *Hérémakono*, der efter planen skal have spillefilmslængde, vil siden følge Abdellah på hans vej til Europa og skildre emigrantens forhold til det Afrika, han forlod. Filmen lægger sig med andre ord meget tæt op ad Sissakos personlige livshistorie, men det er da også hans overbevisning, at "man for at blive hørt må grave så dybt i sig selv som muligt. Hvis man vil nå Den Anden, som måske befinder sig meget langt væk og tilhører en anden kultur, er man nødt til at tage udgangspunkt i sig selv."

Eva Jørholt

Filmografi

- 1989 Le jeu (kort)
- 1992 Octobre (kort)
- 1994 Le chameau et les bâtons flottants (kort)
- 1997 Sabriya (kort)
- 1998 Rostov-Luanda (kort)
- 1998 La vie sur terre